

Innowacyjność w II filarze WPR

W PROW 2007-2013 około połowy sumy środków płatniczych przekazywanych na polską wieś pochodzi z II filara płatniczego. Dlatego też wszelkie ewentualne zmiany w kształcie II filara są dla nas bardzo ważne. Istotne jest, aby w kolejnej perspektywie finansowej, obejmującej lata 2014-2020, na obszary wiejskie płynęło nie mniej środków finansowych, niż w obecnej perspektywie. Czy to się uda?

W propozycji Komisji Europejskiej w zakresie działań PROW 2014-2020 nie ma gruntownych różnic w stosunku do obecnej perspektywy. Zniknęły niektóre instrumenty obecnie wdrażane, jak renty strukturalne czy premie zalesieniowe, natomiast program rolno-środowiskowy ulega rozszerzeniu o element klimatyczny rolnictwa ekologicznego, staje się odrębnym działaniem. Ponadto dochodzą nowe instrumenty zarządzania ryzykiem obejmujące ubezpieczenia, fundusze wzajemne oraz instrument stabilizacji dochodów. W sumie wszystkich działań w PROW ma być około dwadziestu. W porównaniu do czterdziestu dziś funkcjonujących to duża różnica, jednak jest to tylko pozorna zmiana ilościowa, wynikająca z innego zestawienia i pogrupowania działań. Same zaś priorytety II filara są w zasadzie te same.

Chociaż zmian w stosunku do obecnego filara jest niewiele, to jednak niektóre z nich

budzą kontrowersje. Trudno jest np. wyobrazić sobie wdrożenie instrumentu stabilizacji dochodów w sytuacji, gdy w krajach Unii Europejskiej systemy podatku dochodowego w rolnictwie są zróżnicowane, a w niektórych krajach, np. w Polsce takiego powszechnego systemu wciąż nie ma i nie wiadomo czy i kiedy będzie.

Instrument stabilizacji dochodów w zamyśle Komisji Europejskiej ma przeciwdziałać niestabilności i niepewności dochodów na rynkach rolnych bez względu na to, czy przyczyną tych strat są niższe plony i ceny rynkowe, czy wyższe ceny surowców i środków produkcji. Instrument ten stanowiłby więc swego rodzaju rekompensatę dla rolników w przypadku poważnych spadków dochodów. Z przeprowadzonych analiz wynika, że taką pomocą objętych byłoby 20 proc. wszystkich gospodarstw unijnych, które zaabsorbowały by 7 mld euro. W Polsce ten odsetek gospodarstw uprawianych do pomocy byłby znacznie niższy i wyniósłby 10 proc.

Instrument Stabilizacji Dochodów będzie realizowany w postaci wkładu finansowego na rzecz funduszu wspólnego inwestowania. Rekompensaty będą dotyczyły wyłącznie rolników stowarzyszonych w tym funduszu. Zostaną one uruchomione wówczas, gdy spadek dochodów przekroczy 30 proc. średniego rocznego dochodu z poprzednich trzech lat lub trzech lat wybranych z poprzednich pięciu – z pominięciem wartości najniższej i najwyższej. Płatno-

ści będą mogły uzupełniać, nie więcej jak 70 proc. utraconych dochodów. Warto również dodać, że do dochodów rolników będzie się wliczać także wszelkie formy wsparcia publicznego. A więc będzie to suma wszystkich przychodów pomniejszona o koszty produkcji.

Podobny system wsparcia stosuje już od pewnego czasu Kanada i na przykładzie tego kraju widać wszystkie jego wady i zalety. Przede wszystkim oczekiwanie na płatność może wydłużyć się nawet do dwóch lat, od czasu stwierdzenia przez rolnika spadku jego dochodów. Jest to główna wada tego systemu. Poza tym wymaga on gromadzenia i przetwarzania dużych ilości informacji, co spowoduje generowanie dodatkowych kosztów. W przypadku Polski dochodzi do tego brak możliwości uzyskania danych co najmniej z trzech lat, co znacznie wydłuży w czasie możliwość stosowania tego instrumentu nawet po wprowadzeniu podatku dochodowego dla rolników. Albo więc polscy rolnicy nie będą mieli z tego instrumentu w ogóle żadnego pożytku, albo też będzie on miał charakter niskowy i zasadniczo nie wpłynie na stabilizację dochodów naszych rolników.

Według propozycji Komisji, wsparcie dla obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) zostanie zastąpione płatnościami dla tzw. obszarów z naturalnymi utrudnieniami (ONU). Zostaną one wyznaczone wyłącznie na podstawie nowych kryteriów biofizycznych, z wyjątkiem obszarów górskich i obszarów o specyficznych utrudnieniach naturalnych, których sposób wyznaczania pozostaje bez zmian. Wyłączenie kryteriów społecznych byłoby z punktu widzenia Polski niekorzystną zmianą.

W projekcie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW (Europejski Fundusz Rolny na rzecz rozwoju Obszarów Wiejskich) z 12 października ubiegłego roku wyodrębniono cztery elementy, które mają przyczynić się

do wzrostu znaczenia badań i innowacji w rolnictwie europejskim. Są to:

- dalsze wsparcie dla inwestycji i współpracy w rozwijaniu nowych produktów, technologii w rolnictwie i sektorze spożywczym, a także rozszerzenie dostępności, zakresu i zwiększenie skuteczności usług doradczych dla rolników;
- stworzenie sieci europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa wspieranej w ramach II filara WPR;
- ustanowienie nagrody za innowacyjną współpracę lokalną na obszarach wiejskich z pulą 30 mln euro;
- znaczne zwiększenie budżetu na badania w rolnictwie i gospodarce żywnościowej w ramach nowego programu badań i innowacji Horyzont 2020 (na ten cel przeznaczy się 4,152 mld euro, przy 1,953 mld euro w perspektywie 2007-2013).

Wspieraniu innowacyjności w ramach WPR na lata 2014-2020 będą służyły odpowiednie instrumenty proinwestycyjne rozpisane na poszczególne działania obejmujące usługi doradcze, usługi w zakresie zarządzania gospodarstwem rolnym, kształcenie zawodowe i nabywanie nowych umiejętności (szkolenia, warsztaty, coaching), działania informacyjne i demonstracyjne, wizyty studyjne itp.

Szczególną wagę Komisja Europejska przykładła do wspierania różnych form współpracy w ramach łańcucha żywnościowego. Temu celowi będzie przypisane oddzielne działanie przeznaczone dla rolników, badaczy, doradców

Zakończyły się Targi Ekonomii Społecznej w Nowym Warpnie oraz konferencja „Przedsiębiorczość społeczna jako szansa rozwojowa dla obszarów wiejskich i lokalnych grup działania”, organizowane w ramach Planu działania Sekretariatu Centralnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2012-2013. Więcej informacji na stronie internetowej www.ksow.pl

i przedsiębiorców rolno-spożywczych, którzy chcą ze sobą współpracować w ramach tzw. partnerstwa innowacyjnego.

W raporcie FAPA czytamy „cele europejskiego partnerstwa innowacyjnego obejmują skuteczne budowanie pomostów między nowatorskimi badaniami i technologiami a zainteresowanymi stronami, w tym rolnikami, przedsiębiorcami, podmiotami branżowymi, podmiotami świadczącymi usługi doradcze i organizacjami pozarządowymi. Powinno to pomóc w znajdowaniu przełożenia wyników badań na rzeczywiste innowacje, szybszym wdrażaniu innowacji w praktyce, systematycznym przekazywaniu informacji zwrotnych dotyczących potrzeb badawczych z poziomu praktycznego do poziomu nauki, ożywianiu wymiany wiedzy i podnoszeniu świadomości w zakresie konieczności wspólnych wysiłków na rzecz inwestowania w innowacje służące zrównoważonemu rozwojowi”.

Realizacja działań innowacyjnych będzie prowadzona przez grupy operacyjne. W ich skład będą wchodzić rolnicy, naukowcy, doradcy rolni, przedstawiciele organizacji pozarządowych lub przedsiębiorstw. Będą to grupy celowe, zawiązywane wokół konkretnych tematów. Do ich zadań będzie należało

testowanie i stosowanie innowacyjnych praktyk, procesów, produktów, usług i technologii.

Sukces we wdrażaniu działań innowacyjnych będzie w dużej mierze zależał od krajowych sieci na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Pod ich egidą ustanowiony zostanie instrument tworzenia sieci europejskiego partnerstwa innowacyjnego. W ramach sieci uruchamiane będą działania na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Sieć będzie czymś w rodzaju pośrednika wspierającego komunikację i współpracę między nauką a praktyką. Będzie służyła wymianie informacji i doświadczeń w ramach zdobytej wiedzy i dobrych praktyk. Jej celem będzie także zachęcanie do tworzenia grup operacyjnych i upowszechnianie informacji o możliwościach realizacji projektów w ramach polityki UE. Natomiast same grupy operacyjne będą w zamian przekazywać sieci informacje o swoich projektach. Tego typu działania mają pobudzać i kreować innowacyjne postawy również wśród mieszkańców wsi. A że na tych obszarach o innowacyjne, nowoczesne postawy jest trudniej, niż w innych środowiskach – nie trzeba nikogo przekonywać.

Dorota Olech

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Projekt opracowany przez Wydawnictwo Ludowe Sp. z o.o.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.